

[Dohrmann.]
så hurtigt herover, som vi kommer med flyveren.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Erlendsson):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til udvalget om offentlige arbejder. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov for Grønland om svangerskabsafbrydelse.

(Lovforslag nr. 55. Fremsat 25/10 74).

Anden næstformand (Erlendsson):

Sammen med denne sag foretages den sidst på dagsordenen opførte sag, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ikraftsættelse for Grønland af lov om sterilisation og kastration.

(Lovforslag nr. 56. Fremsat 25/10 74).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Jørgen Peder Hansen (S):

Jeg skal på mit partis vegne anbefale de to foreliggende forslag til en velvillig og hurtig behandling her i tinget.

Lovforslagene har været i det grønlandske lovudvalg, og de har været til behandling i Grønlands landsråd, hvor man indgående har drøftet dem, taget stilling til dem og udtrykt ønske om at få dem fremmet her i folketinget. Vi kan derfor give tilslutning til lovforslagene.

Jeg skal ikke gå ind i en egentlig drøftelse af indholdet i de to lovforslag, det er noget, vi har haft mange og lange drøftelser om her i folketinget. Jeg vil bare spørge ministeren, om udformningen af § 10 i lovforslag nr. 55 vedrørende svangerskabsafbrydelse medfører, at læger, som allerede er ansat på syge-

husene i Grønland, vil få en faktisk pligt til at gennemføre svangerskabsafbrydelse, eller det alene drejer sig om de læger, som efter lovens vedtagelse søger embede i Grønland. Dette spørgsmål forventer jeg i og for sig ikke at få besvaret her i dag; det ville være godt, hvis vi kunne få det, men ellers kan vi jo få det i udvalget.

Dohrmann (FP):

Et flertal i fremskridtspartiet kan også gå ind for de to foreliggende forslag.

I lighed med den sidste taler vil også jeg gerne have § 10 belyst lidt nærmere, herunder hvorledes ministeren vil sikre sig, at de læger og sygeplejersker, som rejser derop, bliver 100 pct. informeret, således at vi ikke står i den situation, at der er nogen, som skal til at foretage noget, de er imod.

Kirsten Sparre Andersen (V):

De to lovforslag, som Grønlandsministeren her har fremsat, har til formål at side stille den grønlandske befolkning med andre danskere inden for de to loves områder.

Ministeren har i sin skriftlige fremsættelse fremhævet, at forslagene er udarbejdet efter direkte anmodning fra det grønlandske landsråd. Netop i love af en art som dem, vi behandler her, er det væsentligt, at initiativet til lovenes ikrafttræden udgår fra Grønland. Derved sikrer man sig, at lovene er i overensstemmelse med flertallet af den grønlandske befolkning.

De forskelle, der er mellem danske og grønlandske samfundsforhold, har gjort det naturligt, at man har ventet med at indføre tilsvarende regler i Grønland, til man dér selv har gjort op, hvordan man stiller sig til disse spørgsmål.

Vedrørende lovforslag nr. 56 er det den danske lov fra 1967 om sterilisation og kastration, som man nu vil sætte i kraft på Grønland med visse mindre ændringer, der tager hensyn til de to landes forskellige administration.

Lovforslag nr. 55 er i sit reelle indhold identisk med den tilsvarende danske lov, der blev vedtaget for 1½ år siden. De forskelligheder, der er i teksten, skyldes udelukkende forskellighederne i de to landes administration og hele struktur. Jeg har kun et enkelt spørgsmål til ministeren vedrørende lovens § 8, stk. 2, hvor der står, at kvinden

[Kirsten Sparre Andersen.]

af læge eller jordemoder skal gøres opmærksom på, at hun ved henvendelse til det stedlige forsorgsudvalg kan få vejledning om de foreliggende muligheder for støtte under svangerskabet og efter barnets fødsel. Har man sikret sig, at en sådan vejledning vil foregå på en for den grønlandske befolkning relevant måde?

Jeg vil også tillade mig at spørge ministeren, om man vil sikre sig, at personalet inden for sundhedssektoren, der her fra landet rejser til Grønland for at arbejde, inden afrejsen bliver gjort bekendt med, at de ikke kan undslå sig for at være med til svangerskabsafbrydelse. En sådan ret har alene det på Grønland hjemmehørende personale. Jeg synes også, det ville være rigtigt, at det danske personale, der i dag arbejder på Grønland, skulle kunne undslå sig eller bede om forflyttelse. Men disse ting kan vi måske se nærmere på under udvalgsarbejdet.

Svend Haugaard (RV):

Love i Grønland og Danmark bør være så vidt muligt ens, så ens, som de lokale forskelle kan betinge, og desuden bør det være sådan, at de er i overensstemmelse med en indstilling fra Grønlands landsråd. Her har vi to lovforslag, hvor begge dele gælder. Der er tale om regler, vi har i Danmark, bortset fra ændringer, som er lokalt betingede, og det er lovforslag, som Grønlands landsråd har anmodet om.

Jeg beklager, hvis man på et enkelt punkt ikke kan følge de danske regler, det er med hensyn til lægers og sygeplejerskers ret til at nægte at medvirke. Jeg erkender, at det gælder for den grønlandske sygeplejerske, og det er helt i orden, men jeg vil gerne, om man i udvalget kunne se nærmere på, hvorvidt det er muligt ud fra de geografiske forhold i Grønland at overføre også de danske fritagelsesregler for læger og sygeplejersker til den grønlandske lov.

Gerda Møller (KF):

Det ligger jo således, at da vi her i folketinget i sommeren 1973 havde forslaget om adgang til svangerskabsafbrydelse til behandling, stemte et stort antal af vores daværende folketingsgruppe imod loven. Jeg tror også, enhver husker, at der senere 2 gange, efter at loven var vedtaget, fra kon-

servativ side har været gjort forsøg på at få loven standset, henholdsvis ophævet — godt nok uden resultat. Derfor er vi naturligvis meget forbeholdne med hensyn til at gå ind for det foreliggende lovforslag, der indfører fri abort på Grønland.

På den anden side anfører ministeren for Grønland i fremsættelsestalen og bemærkningerne til lovforslaget, at det er udarbejdet efter direkte anmodning fra det grønlandske landsråd. I almindelighed er det konservative folkeparti tilhænger af, at lovgrundlaget i Grønland og i det øvrige Danmark er ensartet. Derfor er det også meget sjældent, vi er gået imod — ja, jeg tror i øvrigt aldrig, vi har gjort det — en indstilling fra det grønlandske landsråd. Det kan derfor give anledning til en vis overvejelse fra vor side af, om vi skal modsætte os noget, der er vedtaget af den øverste folkevalgte forsamling i Grønland.

Nu er det jo sådan, at forslag til love og udkast til administrative bestemmelser, der udelukkende vedrører Grønland, skal forelægges landsrådet til udtalelse, og det er altså også sket her, naturligvis. Men vi får ikke hverken af bemærkningerne eller af fremsættelsestalen noget som helst at vide om, hvorvidt det er et enigt landsråd, der udtaler sig og anbefaler, eller, hvis det er et flertal, hvor stort dette så er, og hvilken begrundelse et eventuelt mindretal har haft for ikke at anbefale lovforslaget. Det vil vi gerne have oplyst i det udvalg, som formentlig bliver nedsat i tilknytning til lovforslaget.

Vi er også meget betænkelige ved, at lægerne og sygeplejerskerne ikke, som de har efter dansk lov hernede i det øvrige Danmark, har ret til at nægte at foretage indgrebet. Vi forstår godt baggrunden, men det er også en ting, vi ønsker at få belyst i udvalget, og derfor tager vi altså ikke nogen stilling til lovforslaget her i dag.

Birgit Fjelde (CD):

Centrum-demokraterne nærer ingen betænkeligheder ved at anbefale de to foreliggende lovforslag. Det drejer sig ene og alene om en følgen op af allerede eksisterende lovgivning i Danmark, og man må sige, det er rimeligt og på høje tid, at disse vigtige love også får mulighed for at fungere på Grønland.

Jeg betragter folketingets behandling af

[Birgit Fjelde.]

forslagene i dag som en ren og skær formalitet, idet det grønlandske landsråd direkte har anmodet om deres gennemførelse. Jeg skal ikke tage glæderne på forskud, men desværre ser det ud til, at vi også i dag skal have dagsordensgymnastik, denne gang foranlediget af kristeligt folkeparti. Det er mere end beklageligt, at kristeligt folkeparti bliver ved med at koge suppe på noget, der for længst er udtømt og færdigdebatteret.

Jeg vil allerede på mit partis vegne på nuværende tidspunkt tage skarp afstand fra dagsordener af denne art, der kun kan have til formål at forsinke og forhale tingets behandling af forslagene.

(Kort Bemærkning).

Gerda Møller (KF):

Det er såmænd kun for at sige, at jeg glemte, der også var et andet lovforslag, nemlig forslaget om ikraftsættelse for Grønland af lov om sterilisation og kastration, til behandling. Dertil har vi ingen indvendinger at gøre, da det er sådan, at lovens principper allerede har været praksis i Grønland.

Poul Dam (SF):

Vi kan anbefale de to foreliggende lovforslag. De nærmer retstilstanden i Danmark og Grønland til hinanden, og det er naturligvis ganske væsentligt, at de er tiltrådt af det grønlandske landsråd.

Der kan være enkelte ting, vi skal se på i udvalget. Jeg ville f.eks. gerne drøfte, om det var muligt at få ankenævnet noget anderledes sammensat. Det er, som det er i øjeblikket, jo danske udsendte, der sidder i de tre stillinger, som er forbundet med ankenævnet, og det ville være godt, om man også kunne få et rent grønlandsk indslag i ankenævnet. Men det kan vi som sagt se på i udvalget.

Bracher (KrF):

Den i 1970 gennemførte og i 1973 udvidede lov om adgang til svangerskabsafbrydelse har hidtil ikke været gældende i Grønland. Normalt bliver en lov, der er vedtaget for Danmark, før eller senere gjort gældende for Grønland, men i dette tilfælde har bl. a. den kendsgerning, at der ikke findes mødrehjælpsinstitutioner på Grønland, bevirket, at der her fremsættes et helt nyt forslag efter indstilling fra Grønlands landsråd.

På mange områder ligner forslaget det danske, men er på ét punkt skærpet betydeligt, hvilket vor politiske ordfører senere vil vende tilbage til.

§ 3 angiver de muligheder, der er for at få et foster fjernet. Vi ville nok kunne gå ind for 1) og 2) i paragraffen, men 4), 5) og 6) kan vi ikke være med til at gennemføre. Det er sikkert ikke overraskende for nogen i denne sal; vi har jo gentagne gange vist, at vi er absolut imod svangerskabsafbrydelse, og vi har nylig fremsat et forslag til ændring af den for Danmark gældende lov.

Vort principielle syn er dette ikke at udlette liv, og vi betragter et foster som skabt liv, som vi ingen ret har til at dræbe. Og vi er ikke ene om dette syn: det viser sig jo, at også i vore nordiske lande står mange for samme syn som vort. For nylig var samme forslag fremme i Norge og blev ikke gennemført. Det faldt med én stemmes flertal, og denne ene stemme var en Sfer med et kristent livssyn. I Sverige var der en vældig debat forud for vedtagelsen af lovforslaget. Der var megen modstand i befolkningen, og der var i selve riksdagen modstand inden for broderskapsrørelsen, de kristne socialdemokrater, hvoraf mange stemte imod loven. Jeg så i går, at man i Tyskland, hvor det kristelig-demokratiske parti, som vi ikke har nogen direkte kontakt med, har indklaget det tilsvarende lovforslag, som er vedtaget i Vesttyskland, for forfatningsdomstolen til prøvelse, og det skal blive interessant at se, hvilket resultat denne forfatningsdomstol kommer til. Justitsministeren i Baden-Württemberg sagde med henblik på denne indklagning: hele vort samfundssystems moralske holdning står på spil; det er ord, som vi gerne vil slutte os til.

Den eksplosion i udvidelsen af aborter, som vi har oplevet i Danmark med nu i dette år sikkert omkring 25.000, vil man nu altså overføre til Grønland, når dette forslag bliver gennemført. De sidste årtiers sexprofeters råb om seksuel frigørelse, der blev til seksuel løssluppenhed, giver nu resultater i stigende abortantal. Loven om fri abort betyder, at hvis det ved sløseri med svangerskabsforebyggende midler går galt, kan man bare få abort.

Vi har den største medlidenhed med de grønlandske kvinder, der nu skal have så let adgang til abort i stedet for at få gennem-

[Bracher.]

ført deres svangerskab med de muligheder, der gives for hjælp, de muligheder, som også på Grønland kan gives.

Vi kan ikke tage medansvar for denne lov. Vi har den største respekt for det grønlandske landsråds beslutninger og har i den forløbne samling været med til at gennemføre de seks lovforslag, som landsrådet har anbefalet, og vi vil gøre det fremover. Men i dette tilfælde må vi tage forbehold. Vi kan ikke tage ansvar for denne lov.

Derimod vil vi stemme for lovforslag nr. 56.

Jens Møller (KrF):

Indledningsvis vil jeg gerne ytre min forbavselse over, at centrum-demokraterne åbenbart har forladt den gode skik ikke at tage afstand fra et forslag, før man ved, hvad det handler om.

Det foreliggende lovforslag om indførelse af fri abort i Grønland adskiller sig, som det er sagt flere gange, på ét væsentligt punkt fra den tilsvarende lov i denne del af riget, idet loven ikke giver mulighed for, at læger og sygeplejersker kan fritages for at foretage eller medvirke ved foretagelsen af abortus provocatus.

Da det er en kendsgerning, at adskillige læger og sygeplejersker på grund af deres tro vil være ude af stand til at medvirke ved abortus provocatus, indebærer denne lov en diskrimination mod disse grupper, som efter lovens vedtagelse ikke vil kunne søge stilling i Grønland. Der er således tale om en overtrædelse af grundlovens § 70, der siger, at ingen på grund af sin trosbekendelse eller afstamning kan berøves adgang til den fulde ydelse af borgerlige og politiske rettigheder, og af grundlovens § 74, der forbyder alle indskrænkninger i den frie og lige adgang til erhverv.

I øvrigt er loven tydeligvis et forsøg på at harmonisere forholdene på Grønland med forholdene i det øvrige rige. I den forbindelse må der gøres opmærksom på, at der for kort tid siden er fremsat lovforslag til afskaffelse af fri abort i Danmark. Det må forekomme temmelig urimeligt ikke at afvente resultatet af denne lovs behandling, da resultatet af den vil kunne medføre, at det af regeringen fremsatte lovforslag om harmonisering netop

vil betyde væsentligt forskellige forhold i de to dele af riget.

Kristeligt folkeparti er ikke i almindelighed tilhænger af at fremsætte dagsordensforslag, især ikke under en første behandling, men da der her kan rejses begrundet tvivl om hvorvidt, lovforslaget strider imod grundloven, mener vi ikke at kunne undlade det i dette tilfælde. Jeg vil gerne understrege, at vi ikke betragter vort dagsordensforslag som et mistillidsvotum til regeringen, men som en praktisk måde at forsøge at hindre, at lovforslaget kommer videre i folketinget, før det er blevet undersøgt af de højeste juridiske instanser, hvorvidt det måtte stride imod grundloven.

Med disse bemærkninger som begrundelse skal jeg fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

„Da det fremsatte forslag om fri abort i Grønland muligvis strider mod grundlovens § 70 og/eller § 74, og da der netop er fremsat forslag om afskaffelse af fri abort i Danmark, opfordrer folketinget regeringen til at trække forslaget tilbage, indtil de to nævnte forhold er afklaret,

og fortsætter dermed behandlingen af lovforslaget“.

Anden næstformand (Erlandsson):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Hilmar Baunsgaard (RV):

Vi havde i tinget forleden dag en diskussion i anledning af et dagsordensforslag, fremsat af SF, der ville forhindre en normal behandling af et lovforslag. Der blev i den anledning sagt mange hårde ord. Om jeg husker ret, var kristeligt folkeparti deltager i disse hårde ord.

Jeg må sige, at når jeg nu ser hr. Jens Møller optræde, som han gør i dag, er der ikke ét af disse hårde ord, der ikke kan anvendes imod kristeligt folkeparti, heller ikke kristeligt folkepartis egne. Jeg finder det trist, at også kristeligt folkeparti har så travlt med at få placeret sig i en eller anden partitaktisk situation, at man end ikke vil

[Hilmar Baunsgaard.]

anvende den almindelige parlamentariske fremgangsmåde at lade et lovforslag komme til udvalgsbehandling. Det er fristende for mig at spørge hr. Jens Møller — når han selv siger, at der kan rejses tvivl —: hvad er hans forestilling om, hvad et udvalgsarbejde skal bruges til, om ikke til at opklare tvivl?

Jeg føler det meget beklageligt, at også kristeligt folkeparti nu er begyndt at deltage i, jeg er næsten ved at anvende samme sprogbrug, som er blevet almindelig i de sidste dage, dette almindelige dagsordens-cirkus, som jeg troede lå under også det partis værdighed.

(Kort bemærkning).

Jens Møller (KrF):

Det er rigtigt, at der forleden dag lød hårde ord, men man må lige tage i betragtning et par ting i denne forbindelse. Bl. a. er der ikke her tale om at forkaste et lovforslag, men om at udsætte det, indtil disse forhold er afklaret. Og når vi gerne ser dem afklaret, inden lovforslaget går videre i folketingets behandling, er det, fordi vi tager grundloven alvorligt og mener, det er betænkeligt, at folketinget i det hele taget arbejder med et forslag, hvorom man ikke på forhånd ved, om det har medhold efter grundloven eller ej.

(Kort bemærkning).

Jørgen Peder Hansen (S):

Det kan selvfølgelig ikke overraske nogen, at hr. Jens Møller som den førende skikkelse inden for kristeligt folkeparti også ved denne lejlighed ønsker at tage patent på at overholde grundloven. Jeg synes i og for sig, det er helt usædvanligt, at man skal opleve, at nogen fra denne talerstol, i dette tilfælde hr. Jens Møller, ønsker ligesom at placere andre som dem, der ikke vil overholde grundloven.

Vi vil naturligvis alle sammen overholde grundloven, men som det tidligere er sagt: hvad skal vi bruge udvalgsarbejdet til, om ikke til at opklare de ting, der kan være uklare for os under debatten?

(Kort bemærkning).

Jens Møller (KrF):

Jeg tvivler ikke om, at også andre ønsker

at overholde grundloven. Vi har kun ønsket med dette at gøre opmærksom på, hvad andre måske ikke var klar over, at der her er begrundet tvivl om, hvorvidt grundloven er overholdt, og vi mener, det tjener folketingets værdighed bedst, at dette spørgsmål bliver afklaret, inden forhandlingerne fortsætter.

I øvrigt vil jeg gerne sige i samme forbindelse, at det blev før nævnt af hr. Hilmar Baunsgaard, at der skulle være noget partitaktisk i det. Det er en mærkelig indstilling. Det må jo være, fordi man selv somme tider laver noget af den slags, at man kan få sådan nogle tanker. Man må forstå, at dette er noget, der er meget væsentligt for os.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

I § 70 i Danmarks Riges Grundlov, som hr. Jens Møller henviser til, står der, at ingen på grund af afstamning må berøves adgang til den fulde nydelse af borgerlige rettigheder. Jeg troede, at det lovforslag, vi behandler her, skulle gøre det muligt for grønlændere at nyde de samme borgerrettigheder, som gælder i Syddanmark. Det er for mig et spørgsmål, om dagsordenen ikke er grundlovsstridig.

Hanne Reintoft (DKP):

Der er efterhånden meget, der er cirkus i denne affære, og det er også cirkus, at vi efterhånden tvinges til her fredag efter fredag at gå ind på hele kristeligt folkepartis opfattelse, nemlig at de verdenspolitiske problemer efterhånden ligger i folks seksualliv og specielt danske og grønlandske kvinders underlivsproblemer.

Vi har intet at indvende imod dette lovforslag. Vi er for dets indhold, som vi var, da det gjaldt det danske område, og vi er selvfølgelig for, at grønlænderne ikke skal diskrimineres i forhold til danske medborgere.

Jeg vil gerne sige til Grønlandsministeren, at lovforslaget måske understreger, at vi har behov for udbygning af vore sociale velfærdsforanstaltninger på Grønland og specielt behov for udbygning af rådgivning og vejledningsarbejde; men det er jo en kendt sag, som man vel også arbejder på at gøre bedre.

[Hanne Reintoff.]

Der snakkes så meget om kristeligt folkepartis medlidenhed med de grønlandske kvinder. Samtidig snakkes der om dette ganske rigtigt vanskelige problem, at man altså vil pålægge læger og sygeplejersker, der er ansat i Grønland, at gennemføre et abortindgreb. Jeg er helt enig med regeringen i, at de grønlandske kvinder virkelig må være dem, der kommer i første række på dette område. Hvis man virkelig har ondt af dem, ved jeg ikke, om grønlandske kvinder med store børneflokke, fattigdom og i det hele taget dårlige forhold og lange, lange transportafstande ville føle det som en særlig menneskekærlig gerning, at de skulle til at rejse hundreder af kilometer over bjerg og fjeld og is og sne for at få gennemført en borgerretlighed af hensyn til en eller anden etisk opfattelse hos en læge eller en sygeplejerske.

Jeg er ganske enig i, at de mennesker, der skal ansættes til det, må have de bedst mulige demokratiske vilkår, helst spørges forinden, og være klar over, hvad de går ind til. Men hvis man virkelig kommer her og siger, at man har medlidenhed med de grønlandske kvinder, så synes jeg nok, man skulle have medlidenhed med dem, hvis deres abortindgreb skulle foregå under alt for belastende og alt for dårlige former.

Må jeg så lige sige om den norske abortafstemning, at det var ganske rigtigt, at den faldt på en SFers stemme, men der ligger jo det i det, at mange borgerlige ganske klart har udtalt, at de er for den frie abort, men at de ikke vil stemme for den, før de har haft det oppe i næste valgkamp og klart over for deres vælgere tilkendegivet deres mening. Så det norske abortforslag kommer antagelig igennem, næste gang det bliver rejst.

Poul Westergaard (DR):

I retsforbundets folketingsgruppe er vi positivt indstillet over for at sikre en ligestilling mellem Grønland og det øvrige Danmark med hensyn til vilkårene og reglerne for svangerskabsafbrydelse, sterilisation og kastration, som der her er fremsat lovforslag om helt i overensstemmelse med det grønlandske landsråds ønsker.

Vi er naturligvis også opmærksom på de særlige problemer, som allerede er rejst af nogle af de foregående ordførere, og vi ser hen til en grundig belysning af dem under

det forestående udvalgsarbejde. Det gælder naturligvis også de problemer, som er berørt i kristeligt folkepartis dagsordensforslag. Det forekommer os derfor at være helt overflødig at stille et sådant dagsordensforslag, og jeg er tilbøjelig til at give hr. Hilmar Baunsgaard ret i hans vurdering af hensigten med dette mærkelige dagsordensforslag her fredag eftermiddag, som vi naturligvis ikke kan støtte.

Rosing (Grønl.):

Det foreliggende forslag til lov for Grønland om svangerskabsafbrydelse er identisk med den danske lov af 13. juni 1973. Forslaget er behandlet af Grønlands landsråd i 1973 og 1974 og tiltrådt.

Jeg må have lov til at sige, at det er flovt at erkende den kendsgerning, at der i Grønland ikke har været en rimelig debat om dette meget vigtige spørgsmål i befolkningen deroppe ud over kvindeforeningernes initiativer i retning af familieplanlægningsseminarer og diskussionsmøder, arrangeret af Grønlands Oplysningsforbund. Således har kvindeforeningerne langs med kysten givet lovforslaget en solid opbakning. Det var praktisk talt det eneste fingerpeg om befolkningens stillingtagen til spørgsmålet, da sagen blev behandlet på landsrådets forårssamling i 1974. Man kan således drage den slutning, at befolkningen i Grønland finder det helt rimeligt og nødvendigt, at en sådan lov bliver vedtaget og ført ud i livet deroppe.

Jeg vil springe let hen over den første afvigelse fra den danske lov, nemlig den etablering af samråd og ankenævn, som kapitel 2 giver udtryk for. Det er en nødvendig tilpasning til grønlandske forhold.

Men den sidste og efter min mening uheldige afvigelse, som ikke er berørt under behandlingen af forslaget i landsrådet, er, at lovudvalget har skåret læger og sygeplejersker over én kam uden hensyn til den samvittighedsfrihed, som findes i den danske lov. Selv om denne udelukkelse kan have sin berettigelse for de store distrikter med tynd bebyggelse, findes der dog i Vestgrønland nogle byer, hvor der bor flere læger og en hel del sygeplejersker på et sygehus. For sådanne byers vedkommende kan samvittighedsfriheden sagtens tages med i lovgivningen.

Da muligheden for indførelse af fri abort

[Rosing.]

i Grønland var på tale, nedsattes blandt lægerne i Grønland et udvalg, der specielt skulle behandle sagen, men hele udkastet er udformet af lovudvalget her i Danmark og oversendt til landsrådet til udtalelse. Det er beklageligt, at det nævnte lægeudvalg ikke engang blev spurgt om dets stillingtagen til den afvigelse, jeg taler om. Så vidt jeg ved, har man heller ikke spurgt lægeforeningen her i landet, den lægeforening, som den grønlandske lægestand er medlem af, samt Sygeplejerådet om netop dette spørgsmål. Det synes, at denne fremgangsmåde, nemlig at give den ene gruppe, nemlig grønlandske kvinder, frihed, og udelukke den anden gruppe, læger og sygeplejersker, er en ensidig og uretfærdig handling.

Jeg har undersøgt sagen i foråret og fik bl. a. at vide, at der i de seneste år fandtes 3 læger i Grønland, som ifølge deres holdning til spørgsmålet ikke ville foretage abort. Efter oplysninger, jeg har fået, har en overlæge sagt, at der ikke ville være nogen praktiske vanskeligheder forbundet med at fortsætte den hidtidige ordning, hvor man stiller hen spørger en læge, hvordan han stiller sig til abortproblemet, og så beslutter hans placering i henhold hertil. Dette må også gælde for de sygeplejersker, som ansættes på sygeplejestationer i mere isolerede distrikter. Jeg håber, at vi i udvalget finder frem til forståelse i dette spørgsmål, og handler derefter. Jeg mener også at have konstateret, at nogle af talerne er kommet ind på dette spørgsmål.

Til slut vil jeg på mine egne og min kollegas vegne anbefale, at de to foreliggende lovforslag, som hører sammen, bliver behandlet hurtigt og velvilligt, både i det kommende udvalg og i folketinget.

Med hensyn til dagsordensforslaget vil jeg sige, at vi aldrig nogen sinde før har oplevet, at man stillede et dagsordensforslag til et grønlandsk lovforslag. Det er jo normalt, at man respekterer Grønlands landsråds positive indstilling til et grønlandsk

lovforslag. Derfor er det gået normalt med forretningsgangen, og man undgår tillige at tage grønlandske spørgsmål ind i normal dansk politik. Et indgreb som dette i de grønlandske folkevalgtes ønsker passer således ikke så godt.

Kristeligt folkeparti er frit stillet med hensyn til at stemme imod, når der stemmes om lovforslaget ved tredje behandling. Derfor vil det være det bedste, at partiet tager dagsordensforslaget tilbage.

Som sagt har jeg konstateret, at nogle allerede har peget på den mulighed at ændre lovforslaget derhen, at læger og sygeplejersker eventuelt kunne få mulighed for at tage stilling af hensyn til deres samvittighedsfrihed.

Melchior (CD):

Mit partis ordfører har allerede udtalt sig om vor stilling til de foreliggende lovforslag. Jeg har bedt om ordet i anledning af det usædvanlige dagsordensforslag, der er stillet.

Når også vor ordfører allerede på forhånd kunne meddele vort partis stilling til dagsordensforslaget uden at kende den nøjagtige ordlyd, så er det, hvad der ikke kan overraske hr. Jens Møller, fordi indholdet var blevet kendt også for andre end kristeligt folkepartis medlemmer, i hvert fald substansen af indholdet. Vi fandt det derfor praktisk med det samme at sige, at vi ikke kunne stemme for det.

Der er allerede taget til genmæle mod hr. Jens Møllers påstand om, hvorvidt andre også tager grundloven alvorligt, og han har svaret derpå. Det, der kalder mig op, er at jeg hidtil, med hr. Jens Møller og hans parti og med mange andre i denne sal, vil jeg gerne understrege, plejer at dele ønsket om, at de love, der vedtages her, skal være af en sådan rummelighed, at flest muligt kan være inden for dem, at der skal være en sådan elasticitet, at både originaler og særlinge — det er to ord, som jeg lægger positive værdier i — også kan være inden for lovens rammer. Jeg finder derfor, det er beklage-

[Melchior.]

ligt, hvis der skulle kunne rejses tvivl om, hvorvidt vi, der gerne vil medvirke til disse lovforslags gennemførelse, også i denne sammenhæng har dette for øje. Jeg synes derfor, jeg vil tillade mig at henlede hr. Jens Møllers opmærksomhed på, at han går i mørke. Den ene nævnte grundlovsparagraf, § 74, har jo en indskudt sætning, der taler om forhold, „som ikke er begrundede i det almene vel“. Der skal vist ikke megen forståelse for at indse, at de lovforslag, der her er tale om, udpræget handler om det almene vel, og at de altså er begrundet deri, og § 74 kan derfor efter min opfattelse under ingen omstændigheder komme til anvendelse.

Men den fundamentale misforståelse, hr. Jens Møller og kristeligt folkeparti gør sig skyldig i, er, at begge de to paragraffer, der nævnes, §§ 70 og 74, taler om fri og lige adgang for alle, uanset afstamning, trosbekendelse og sligt. Det hindrer dog ikke, at mennesker frivilligt kan påtage sig indskrænkninger, som gør, at de ikke er skikkede til udøvelsen af det ene eller det andet hverv. For mig personlig gælder, at der er job i vort samfund, som jeg ved jeg kan få, men som jeg giver afkald på at få, fordi de strider imod et eller andet, en eller anden begrænsning, som jeg frivilligt og ikke ved tvang fra lov eller myndighed har pålagt mig. Hvis vi f.eks. tænker os, at et menneske er vegetarianer — nu er det altså ikke nogen Oxfordtale, det her, derfor har jeg netop valgt et eksempel uden for mig selv — og ikke vil spise kød, ja, så vil han formentlig ikke søge stilling som slagter i Kødbyen. Dermed er han begrænset i sin mulighed for at få et bestemt job, men det er bare ikke loven, der har begrænset ham. Det er en selvpåtaget moralsk eller etisk regel, som han frivilligt underkaster sig, som hindrer ham i at gøre noget lignende.

Nu ønsker jeg ikke nogen sammenligninger her, som jeg i går blev udsat for, at fordi der var sagt kassefejl, så ville jeg sige kassebedrøvere. Nu ønsker jeg ikke nogen sammenligning mellem det at slagte dyr og så foretage abortindgreb, men jeg synes, at det er et rimeligt eksempel på en begrænsning, der er uden for det i dette land og samfund almindeligt gældende. De fleste mennesker er ikke vegetarianere, og loven har derfor regler om slagting og om salg af kød, som

altså ikke gælder for vegetarianere, ikke fordi loven har udelukket dem, men fordi de selv har udelukket sig fra at deltage i dette.

Det er på dette område, jeg føler at hr. Jens Møller gør sig skyldig i en total misforståelse, som er helt uventet fra hans normalt så kompetente side. Det, som han vil beskytte en gruppe af borgere og måske medlemmer af hans parti og vælgere imod, er disse love overhovedet ikke nogen hindring for, for det skal altså ikke høre med til borgerværdigheden og borgerligeligheden i dette land, at man partout skal kunne søge enhver stilling og ethvert embede i dette land.

Normalt er der jo ikke megen værdi i at bede nogen, der har stillet et forslag af den ene eller den anden art, om at tage det tilbage, men da jeg faktisk regner hr. Jens Møller for at være over almindelig klasse, så anmoder jeg dog om, at han sammen med sine gruppefæller overvejer, om han ikke gør de interesser, som han gerne vil tjene, en større tjeneste ved alligevel også på dette område at være usædvanlig og tage dette dagsordensforslag tilbage.

Iversen (UP):

For mig er spørgsmålet om abort et spørgsmål om etik. Jeg har tidligere givet udtryk for, at jeg sætter lighedstegn mellem abort og fosterdrab. Fosterdrab startede det med; så blev det til fosterfordrivelse; så kom det dejlig neutrale udtryk abort.

Fru Hanne Reintoft kom med en morsom bemærkning om grønlandske kvinders underliv. Jeg synes nok, at det trænger til en bemærkning. Det skulle være morsomt og udløste også en vis munterhed, men det er for så vidt ikke det, det drejer sig om. Det drejer sig om, hvornår livet begynder for et menneske. Jeg kan forsikre, idet jeg kan fortælle, at min kone er sygeplejerske, jeg har en datter, der er det, jeg har en svigersøn, der er læge, at det åbenbart efter deres referat ikke er nogen behagelig oplevelse at være med til et fosterdrab eller en abort, som det hedder.

Landsrådet har afgivet sin indstilling, og dér har jeg tidligere haft den opfattelse, at hvis landsrådet havde indstillet, om det var enstemmigt eller ikke, så burde man i og for sig automatisk bøje sig. Nu er det her et spørgsmål af en lidt anden

[Iversen.]

karakter, men efter at jeg har haft fornøjelsen 14 dage i sommer at være i Grønland, er jeg ikke så sikker på, at man ikke bør gå i dybden, anlægge en mere generel betragtning end blot det, at det er en indstilling fra landsrådet, for hvor har landsrådet fået sit forslag fra? Det har man vel fået fra den danske lovgivning.

Jeg beklager, at det er den form for civilisation, vi skal trykke ned over hovedet på grønlændere, selv om landsrådet måske selv har ønsket det, som det er fremgået. Det ligger der også noget i, men efter hvad jeg har set, tror jeg nok, at vi har gjort en hel del fejltagelser. Det skal i og for sig ingen lastes for, for hvis man foretager sig noget i det hele taget, så begår man også fejltagelser, men man kunne vel se det som sin opgave at begrænse dem mest muligt.

Burgdorf (KF):

Må jeg med det samme sige, at jeg personlig er imod dette lovforslag. Jeg mener ikke, at vi skal påføre det grønlandske folk de dårligdomme, vi har indført her i dette land, og det vil jeg være med til at kæmpe imod.

Hvad angår dagsordensforslaget fra kristeligt folkeparti er det noget helt andet. Jeg mener, at almindeligvis går behandlingen igennem tinget, og dér får man opklaret spørgsmålene. Når man fra kristeligt folkepartis side mener, at her er noget specielt, der bør undersøges, så mener jeg også, det skal undersøges. Men det er imod sædvane i dette ting, at man gør det her ved første behandling, og det er jeg også personligt imod.

Jeg mener, at det, vi ønsker at påføre den grønlandske befolkning nu, er de dårligdomme, som vi har her i dette land, i Syddanmark, og det skulle vi undgå af hensyn til grønlænderne. På den anden side må vi have tingene undersøgt, og er det grundlovsstridigt, ja, så er det klart, at det skal stoppes. Det vil jeg gerne være med til, men lad os behandle tingene i den rækkefølge, de kommer.

Johan Nielsen (S):

Der er ingen i dette høje ting, som har talt mere imod fri abort, end jeg har, og der er ingen, der har været stærkere modstan-

der end jeg. Men når jeg undlader at stemme, så skyldes det to ting.

For det første mener jeg, at vi er ude på et skråplan, når vi for anden gang vil standse et lovforslag, før det kommer til anden behandling. For det andet ville jeg meget nødig have, at folketinget skulle gå imod en flertalsbeslutning i lagtinget.

Lad mig så lige tilføje: ih, hvor er jeg stolt over at være færing, for jeg er inderlig overbevist om, at der aldrig vil komme en flertalsbeslutning i det færøske lagting om, at de vil have indført fri abort.

Dohrmann (FP):

Det af kristeligt folkeparti fremsatte dagsordensforslag kan jeg kun betegne som en ren partitaktisk manøvre. Men ikke nok med det, jeg vil kalde det direkte diskriminerende over for det grønlandske landsråd. Det er blevet behandlet deroppe, og de er gået ind for det, og jeg synes ærligt talt, at man skulle tage det tilbage.

Ingen herinde respekterer ikke kristeligt folkeparti for det, som de står for, og derfor synes jeg også, kristeligt folkeparti skulle respektere det grønlandske landsråd på samme måde.

Poulsgaard (FP):

Min stilling til abort er velkendt, og dér ligger jeg fuldstændig på linje med kristeligt folkeparti, men jeg kan tilslutte mig hr. Johan Nielsens betragtning. Jeg synes, det er forkert at hindre et regeringsforslag i at blive behandlet i tinget, men da jeg også er dybt personlig, hvad skal jeg sige, interesseret i det, vil jeg også undlade at stemme.

Vestergaard Eriksen (FU):

Som bekendt er også jeg personlig tilhænger af, at vi ikke skal have fri abort, og det må vel også gælde i Grønland.

Det, jeg lige vil beskæftige mig med her, er dette dagsordensforslag, som er fremsat af kristeligt folkeparti. Om lovforslaget er grundlovsstridigt eller ej, er der vel ingen af os, der er i stand til at afgøre lige på stående fod. Hvis det var, var det vel ikke kommet så vidt, at det var blevet fremsat. Jeg går ud fra, at det på en eller anden måde er kontrolleret, om en regerings lovforslag er i strid med grundloven eller ej.

[Vestergaard Eriksen.]

Det håber jeg også at ministeren i dette tilfælde har fået undersøgt.

Det er altså en tilbagevenden til dette paradenummer, og jeg må nok sige, at min respekt for kristeligt folkeparti desværre er dalet betydeligt efter dette dagsordensforslag i dag. Jeg finder det helt forkasteligt. Man kan ikke fortsætte lovgivningsarbejdet fremover på denne måde, at vi næsten daglig skal se et dagsordensforslag ved første behandling om at trække et lovforslag tilbage. Det kan ikke være rigtigt, og slet ikke når det gælder et regeringsforslag. Jeg finder det så tåbeligt som dertil.

Jeg vil anbefale kristeligt folkeparti at vise det gode sind, også svarende til navnet „kristeligt“, at trække dette dagsordensforslag tilbage.

Jens Møller (KrF):

Jeg vil gerne sige til hr. Vestergaard Eriksen, at det at være kristelig behøver ikke at være det samme som at være vattet.

Så var der fru Hanne Reintoft, der undrede sig over, at kristeligt folkepartis forslag altid skulle debatteres fredag eftermiddag. Der var sådan en undertone af: på det tidspunkt, da vi alle sammen gerne vil hjem. Det har også undret os, at det altid skal være fredag eftermiddag, men det er nu ikke os, der bestemmer tidspunktet. I øvrigt bliver fru Hanne Reintoft nødt til at finde sig i, at vi også fremover vil kæmpe for det, vi er valgt til.

Hr. Rosing nævner, at vi principielt ikke må modsætte os forslag fra Grønlands landsråd. Det er jeg for så vidt enig i, men der kan være tale om overordnede principper, og det mener vi der er i dette tilfælde. Så længe det er sådan, at de forslag, der vedtages i landsrådet, også skal behandles i folketinget, betyder det, at folketinget får et medansvar, og når folketinget har et medansvar, må det også have mulighed for at sige nej. Hvis hr. Rosing ønsker at komme med forslag om, at sådanne forslag ikke længer skal behandles i folketinget, vil vi se positivt på det.

Hr. Melchior mener, at § 74 kan anvendes, når der står „begrundede i det almene vel“, men dér må hr. Melchior jo lige forstå, at for os vil dette lovforslag i al almindelig-

hed snarere kunne siges at føre til den almene skade.

Det vil da også føre til, at de, der allerede er ansat deroppe og ikke kan bøje sig, vil blive afskediget, og det er i hvert fald diskrimination af trosgrunde. Det er dog kommet langt, hvis det skal være sådan, at det at have et kristent livssyn i dette land, et kristent livssyn, som er almindeligt ude over hele verden, skal føre til, at man diskrimineres.

Hr. Dohrmann forstår åbenbart ikke, hvor alvorligt vi betragter dette spørgsmål, siden han fører det hen under partitaktiske manøvrer og lignende ting. Den slags ting holder vi os så vidt muligt langt borte fra i kristeligt folkeparti. Her er det to ting, som er virkelig væsentlige for os. Det første er spørgsmålet om det, der skjuler sig under de fine latinske ord abortus provocatus, men som i virkeligheden er drab på ufødte børn, og det andet er overholdelsen af grundloven.

Ministeren for Grønland (Holger Hansen):

Må jeg begynde med at sige tak for tilslutningen til lovforslaget om sterilisation og kastration, som jeg forstod der var almindelig enighed om.

Om lovforslaget, som de fleste talere her har beskæftiget sig indgående med, vil jeg gerne sige, at det jo er fremsat på baggrund af en indstilling fra Grønlands landsråd.

Jeg vil gerne afvise, at der fra dansk side endside fra min side skulle ligge noget forsøg på at presse noget som helst ned over den grønlandske befolkning og det grønlandske landsråd. Det var hr. Iversen, der var inde på, at vi med dette ligesom ville forsøge at presse en politik igennem, som man ikke rigtig var klar over i Grønland. Det vil jeg gerne afvise. Denne sag har været behandlet i landsrådet, og med det kendskab, jeg har til landsrådets behandling, føler jeg mig overbevist om, at det ikke er nogen tilfældighed, at dette lovforslag ligger på folketingets bord i dag. Det er ingen tilfældighed, at Grønlands landsråd har udtrykt et ønske om, at dette nu blev fremført.

Der har af adskillige ordførere været gjort bemærkninger om den ændring i forhold til de danske forhold, som ligger i, at det på grund af geografiske forskelle og geografiske

[Ministeren for Grønland.]

særegenheder i Grønland ikke har været muligt at lade en almindelig fritagelse for medvirken til abort finde sted.

Det er klart, at vi i ministeriet meget nøje har overvejet denne situation. Det er lige så givet — det vil jeg gerne sige til hr. Jens Møller — at jeg, som ved afstemningen om den danske lov stemte imod den fri abort, i særlig grad har haft øjnene på disse bestemmelser. Men vi har altså ikke skønnet, at det var muligt at opfylde lovens formål, medmindre der blev lagt sådanne bestemmelser ind. Det vil naturligvis være sådan, at ministeriet, som jo er ansættende myndighed, for så vidt angår både læger og sygeplejersker i Grønland, ved opslag af stillinger vil sikre sig, at de mennesker, der søger en sådan stilling, er klar over, hvilke forpligtelser der ligger i denne stilling. Det er lige så givet, at de mennesker, som er ansat i det grønlandske sundhedsvæsen i dag, læger og sygeplejersker, og som ikke har vidst noget om en eventuelt ændret lovgivning ud fra de synspunkter, der nu er nedfældet her, ikke vil blive pålagt en forpligtelse, som måtte være dem imod.

Vi har altså forsøgt at tage de hensyn, som vi mener har været relevante, men jeg må understrege, at der i Grønland er geografiske forhold, som ganske ville sætte denne lovgivnings bestemmelser ud af kraft, såfremt det ikke var sådan, at en kvinde kunne gå til det nærmeste sygehus for at få ordnet dette spørgsmål. Det kan ikke hjælpe, at vi vedtager en lovgivning for Grønland, som betyder måske ugers rejse for at kunne opnå det, som andre kvinder i det danske samfund ønsker at opnå i en bestemt situation.

Det er lige så givet, at jeg vil være rede til i udvalget at give alle oplysninger om, hvilke muligheder der måtte være for i højere grad at nærme de bestemmelser, jeg her har omtalt, til den danske lovs bestemmelser. Det vil jeg meget gerne drøfte, og vi kan prøve, om der kan findes andre veje, men vi har altså ikke i ministeriet kunnet se andre end dem, der er nedfældet i lovforslaget.

Må jeg sige til fru Kirsten Sparre Andersen, at vi også meget gerne i udvalget vil drøfte spørgsmålet om samrådet, spørgsmålet om § 8. Det samme gælder det, hr. Poul

Dam nævnte om ankenævnets sammensætning.

Det dagsordensforslag, der er stillet, kan jeg naturligvis ikke modtage. Det forekommer mig, at der ved dagsordenens fremkomst kastes en mistanke på ministeriet og på mig, en mistanke om, at vi ikke skulle have undersøgt noget så fundamentalt som et lovforslags overensstemmelse med den danske grundlov. Det er da klart, at man i folketingsudvalget kan gå i dybden også med en sådan undersøgelse, og det er jeg naturligvis rede til at medvirke til, men jeg må afvise, at lovforslaget, som det foreligger her, skulle være grundlovsstridigt.

Jeg vil også gerne til hr. Jens Møller sige, at dette er ikke nogen harmoniseringslov. Denne lovgivning er udarbejdet specielt med henblik på de grønlandske forhold, det er altså ikke bare nogle bestemmelser, som skal overføres.

Til hr. Rosing vil jeg sige, at vi har i sinde at optage forhandlinger med såvel sygeplejerskernes som lægernes organisationer om praktiseringen af de bestemmelser, der her er foreslået, og vi vil, som jeg sagde, selvfølgelig i udvalget også være rede til at gå ind på de mere praktiske ting.

Må jeg så til sidst sige om sagens egentlige indhold, at jeg da meget vel forstår, at der er medlemmer i denne sal, som af overbevisning er imod fri abort. Når jeg har fremsat dette lovforslag i folketinget, skyldes det respekt for det grønlandske landsråd, som — og det vil jeg gerne sige som et svar til fru Gerda Møller — har vedtaget med 14 stemmer imod 2 at anbefale dette lovforslags fremkomst her.

Jeg forstår godt, at der er medlemmer her i salen, som er imod dette lovforslags princip, og jeg forstår også, at disse medlemmer ved tredje behandling vil tage stilling derefter, men jeg kan ikke forstå, at nogen ønsker at standse et lovforslags almindelige behandling i folketinget.

Jeg vil gerne sige om hr. Jens Møllers bemærkning til hr. Rosing, at vi i folketinget har haft den skik gennem mange, mange år at være i overensstemmelse med det grønlandske landsråd. Jeg har følt, at uanset at jeg selv ved den danske lovs vedtagelse stemte imod, måtte jeg, fordi jeg var minister for Grønland, fremsætte dette lovfors-

[Ministeren for Grønland.]

slag, når det grønlandske landsråd næsten enstemmigt har ytret ønske derom. Jeg har altså ikke ment at kunne sidde dette ønske overhørig. Jeg håber, at vi kan få en så grundig behandling i folketinget af denne sag, som man måtte ønske, og at den kan føre til en vedtagelse af det lovforslag, som det grønlandske landsråd så klart har ønsket.

Anden næstformand (Erlendsson):

Selv om situationen er højspændt, var det ønskeligt med mere ro i salen.

Jørgen Peder Hansen (S):

Jeg vil gerne takke ministeren for det svar, han har givet på mit spørgsmål om de allerede på nuværende tidspunkt tjenstgørende lægers muligheder for at vægre sig ved at foretage disse indgreb. Det er en klar besvarelse, og så har jeg i og for sig ikke mere at sige til ministeren.

Jeg vil så bare sige til hr. Jens Møller, at hans argument efter min opfattelse ikke bliver mere rigtigt af at blive gentaget her fra talerstolen. Gang på gang hævder hr. Jens Møller, at de ikke er partitaktiske, men alle må undre sig over, at kristeligt folkeparti ønsker at benytte en lovgivning om Grønland som udgangspunkt for et propagandamæssigt fremstød for nogen af deres — som hr. Jens Møller kalder det — overordnede principper. Vi skal ikke glemme, at der i dette øjeblik foreligger et lovforslag, i forbindelse med hvilket hr. Jens Møller og hans partifæller her i folketinget kan ride deres principper, alt det de ønsker, men at anvende en grønlandsk lovgivning til dette formål synes jeg er usmageligt, og derfor vil jeg sige ganske klart, at vi anbefaler at stemme imod det af hr. Jens Møller stillede dagsordensforslag.

Dohrmann (FP):

Jeg er da godt klar over, at det med fri abort ligger kristeligt folkeparti meget stærkt på sinde, men af den grund at begynde at diskriminere synes jeg man i kristeligt folkeparti skulle holde sig for god til.

Jeg vil anbefale at stemme imod dette dagsordensforslag.

Kirsten Sparre Andersen (V):

Det kunne være fristende at gå ind i en debat om den af kristeligt folkeparti foreslåede dagsorden og alle de udtalte og uudtalte bevggrunde, der har medført, at den er blevet foreslået.

Jeg er skuffet over, at kristeligt folkeparti deltager i det almindelige dagsordenshalloj herinde, og jeg vil anbefale alle at stemme imod.

Gerda Møller (KF):

Heller ikke det konservative folkeparti kan anbefale at stemme for den foreslåede dagsorden, da vi finder den fuldstændig overflødig. Vi kan få alle de oplysninger, vi vil have — også de af kristeligt folkeparti ønskede i deres dagsordensforslag — under selve udvalgsarbejdet, også om, hvorvidt forslaget eventuelt skulle være grundlovsstridigt, hvad vi nu ikke mener det er. Vi anbefaler altså at stemme imod.

Hanne Reintoft (DKP):

Jeg må desværre afkræfte, hvis nogen tror, at jeg opfatter det her som morsomt, for jeg synes efterhånden, det er tragisk, og jeg synes, det er utroligt, hvad kvindekønnet som helhed gennem årene har måttet finde sig i i denne abortdebat. Hvad man efterhånden både her og ude i samfundet har set af kvindediskriminerende og bedrevidende mandfolk, der har udtalt sig på kvindernes vegne, er ikke småting.

Må jeg så sige til hr. Jens Møller: det har ikke noget at gøre med gerne at ville hjem en fredag eftermiddag. Det har noget at gøre med kristeligt folkepartis måde at føre denne debat på. I dag sker det ved en grov tilsidesættelse af Grønlands selvbestemmelseret. Sidste gang skete det ved direkte misbrug af oplysninger fra et sygehus i København omegn, hvor den overlæge, hvis oplysninger man brugte, har været en af de klareste i kampen for fri abort. Jeg har haft en samtale med ham, og han føler sig misbrugt. Det er den form for agitation, jeg gjorde vrøvl over.

Og lad mig så sige, at vi selvfølgelig er imod dagsordensforslaget både på grund af indholdet og på grund af almindelig respekt for den grønlandske befolkning.

Rosing (Grønl.):

Jeg må nok sige, at mine synspunkter stemmer overens med, hvad kristeligt folkeparti er kommet frem med, men denne måde at tage et grønlandsk lovforslag på synes jeg ikke om. Jeg vil ikke have, at vort forslag bliver stemplet med det samme, sådan at det ikke går videre. Det er derfor, jeg vil stemme imod dagsordensforslaget.

Birgit Busk (U):

Baggrunden for dette er jo, at vi fik fri abort i Danmark sidste år. Jeg er meget imod, at vi har fået fri abort i Danmark, og jeg er ked af det, men hvis der kommer et grønlandsk ønske om, at man vil have lovgivningen deroppe ajourført med den danske, kan jeg ikke modsætte mig det.

Lindholt (FP):

Jeg forstår ikke rigtigt den uvilje, der findes i dette ting mod, at en sag standses ved første behandling. Hvorfor skal et lovforslag gå videre til anden behandling, hvis det er oplagt ved første behandling, at der ingen som helst udsigt er til, at lovforslaget bliver vedtaget? Hvorfor så spille tid på det? Jeg kan ikke se, at der er nogen grund til at blive fornærmet over, at lovforslaget straks forkastes.

Jeg synes også, at kristeligt folkeparti i en hjertesag, om jeg så må sige, skal have lov til at stille et dagsordensforslag, selv om man eventuelt bare kunne have stemt det forslag ned, som er kommet fra regeringen. Jeg er ikke enig med kristeligt folkeparti, men jeg mener, det er rimeligt, at de fremsætter dagsordensforslaget, og jeg ville også have fundet det rimeligt, om man eventuelt havde stemt dette lovforslag ned, således at det ikke var kommet til anden behandling, hvis der ellers havde været flertal herfor i tinget. Men bortset fra det vil jeg stemme imod dagsordensforslaget.

Inge Krogh (KrF):

Det er blot en bemærkning til fru Hanne Reintoft. Jeg har ikke på nogen måde sagt, at de oplysninger, jeg kom med om abort af bekvemlighedsgrunde, stammede fra Glistrup. Jeg har sagt, at de stammede fra adskillige overlæger ud over landet og fra et hospital i Københavns nærhed. Jeg har ikke

præciseret, hvor jeg har oplysningerne fra, de stammer fra hele landet.

Egon Jensen (S):

Hr. Lindholt sagde: hvorfor skulle man ikke have lov til at standse et lovforslags overgang til anden behandling? Selv ville han dog stemme imod dagsordenen. Forleden stod hr. Glistrup på fremskridtspartiets vegne op og sagde, at det var helt urimeligt, at et lovforslag ikke skulle gå til anden behandling på trods af, at der i folketinget var konstateret et flertal imod. Forvirringen omkring fremskridtspartiet bliver ikke mindre efter dette.

Melchior (CD):

Vi har i dag været ulejliget med at behandle to lovforslag fremsat af fremskridtspartiet, og det fremgik klart af behandlingen, at disse to lovforslag maksimalt kan opnå 28-29 stemmer i folketinget. Alligevel trak fremskridtspartiet ikke sine forslag tilbage. Folketinget giver fremskridtspartiets forslag en fair behandling, og det må derfor være helt uacceptabelt, at hr. Lindholt ikke kan være med til at anbefale at give andre partiers eller regeringens forslag samme fair behandling.

(Kort bemærkning).

Jens Møller (KrF):

For at undgå enhver misforståelse vil jeg da gerne understrege, at vi ikke med vores dagsordensforslag standser dette lovforslag, vi hindrer det ikke i at gå videre. Der står jo udtrykkelig, at det skal trækkes tilbage, indtil de to nævnte forhold er afklaret. Og så står der videre: „og fortsætter dermed behandlingen af lovforslaget“. Det betyder netop, at det ikke falder væk, men at vi gerne vil have disse ting afklaret, inden det går videre i salen.

Jeg er ikke enig med hr. Lindholt i, at man skulle kunne standse et forslag efter første behandling. Alle forslag skal naturligvis have en fair behandling, også dette. Vi vil blot gerne have disse oplysninger frem først.

(Kort bemærkning).

Hanne Reintoft (DKP):

Jeg vil bare endnu en gang sige, at det

[Kanne Reintoft.]

står i hvert fald fast, at man ét sted har fået opklaret, at man har brugt oplysninger, der er givet i en anden mening, på en måde, der tjente éns sag, uden at de var afgivet med ønske om det.

(Kort bemærkning).

Lindholt (FP):

Første behandling er en fair behandling i dette ting, og viser det sig, at der overhovedet ingen stemning er for et forslag, kan det lige så godt blive stemt ned med det samme. Jeg er da klar over, at dette også ville gælde fremskridtspartiet. Men er det en fair behandling, når et forslag, der har været debatteret ved første behandling og så er gået i udvalg, ikke vender tilbage til folketinget overhovedet inden samlings udløb? Vi har i øjeblikket et forslag liggende, som der vistnok er flertal for i salen, men ikke i udvalget, så vidt jeg ved. Er det en fair behandling? Nej, en fair behandling er, at man gør det færdigt med det samme, og så kan man gå videre med de næste sager i stedet for at spille tiden på de forslag, der alligevel ikke kan vedtages.

Jeg ville for mit vedkommende være tilfreds med, at forslaget blev forelagt ved første behandling, og er der så tvivl om, hvorvidt det kan vedtages eller ej, fortsætter det til anden behandling, men er det aldeles oplagt, at det ikke kan vedtages, kan folketinget lige så godt stemme det ned med det samme.

Undskyld, at jeg tillader mig at indtage en holdning, der afviger fra det øvrige tings medlemmers, også fremskridtspartiets.

Ministeren for Grønland (Holger Hansen):

Jeg vil gerne stille hr. Jens Møller et spørgsmål i anledning af det dagsordensforslag, som er kommenteret så stærkt: hvorfor ønsker hr. Jens Møller at få trukket dette lovforslag tilbage? Det er det, han beder regeringen om, det er det, han beder mig om. Hr. Jens Møller ved, at det forslag, som diskussionen står om, skal behandles i et udvalg og derefter til anden behandling og derefter måske til behandling i udvalget én gang til, før det går til folketinget igen til endelig og sidste behandling. Jeg kan ikke se, at hr. Jens Møller har nogen

rimelig grund til at anmode mig om at trække et lovforslag tilbage fra en almindelig behandling i folketinget. Der vil blive rig anledning til — jeg skal give tilsagn om regeringens velvilje — at få besvaret ethvert spørgsmål, også fra det ærede medlem hr. Jens Møller, under udvalgsbehandlingen.

Derfor vil jeg også meget stilfærdigt bede hr. Jens Møller om at trække dagsordensforslaget tilbage, så vi kan undgå denne afstemning.

(Kort bemærkning).

Jens Møller (KrF):

Hvorfor vi har fremsat dette dagsordensforslag, mener jeg sådan set jeg har begrundet ret tydeligt. Det skyldes for det første, at vi synes, det var rimeligt, at det, inden det blev behandlet i folketinget, virkelig var undersøgt, om det stred mod grundloven, for hvis det gør det, synes jeg ikke, det er folketinget værdigt at arbejde med det, og for det andet, at der ligger et forslag på folketingets bord om afskaffelse af fri abort i Danmark. Jeg synes, det var rimeligt, om dette forhold blev afklaret, inden man begyndte harmoniseringsbestræbelserne mellem det sydlige Danmark og Grønland. Det er de to ting, der ligger bag ved dagsordensforslaget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslaget om motiveret dagsorden af Jens Møller (se foran)

forkastedes med 124 stemmer mod 7; 5 medlemmer stemte hverken for eller imod.

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Erlendsson):

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til et udvalg på 21 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Markedsudvalget (22/11 74):

Udtræder: Ib Christensen

Nyt medl.: Poul Westergaard

[Anden næstformand.]

Boligudvalget (22/11 74):

Udtræder: Poul Dalsager

Nyt medl.: Winnie Russell

Lægemidler (22/11 74):

Udtræder: K. J. Mortensen

Nyt medl.: Ejler Koch

Udvalget om offentlige arbejder (22/11 74):

Udtræder: Inge Krogh

Nyt medl.: Chr. Christensen

Udtræder: Bracher

Ny stedf.: Inge Krogh

Markedsudvalget (22/11 74):

Udtræder: Poul Westergaard

Nyt medl.: Ib Christensen.

Folketingets næste møde afholdes onsdag den 27. november kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Spørgsmål til ministrene.*

2) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om fornyelse af et statspræmieobligationslån.

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ophævelse af lov om arbejdsretten [af Freddy Madsen m. fl.].

4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om arbejdsmiljø.

5) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om tobaksafgifter.

6) *Første behandling af:*

Forslag til lov om afgift af lystfartøjer.

7) *Første behandling af:*

Forslag til lov om afgift af ansvarsforsikringer for motorkøretøjer m. v.

8) *Valg af 21 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov for Grønland om svangerskabsafbrydelse.

og

forslag til lov om ikraftsættelse for Grønland af lov om sterilisation og kastration.

Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge henviste anden næstformand til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 13.58.